

ANWB
Extra

Napels

Moordenaar
Meesterlijk
Medelijden

De gespiegelde stad
De afgebeelde stad

NAPELS VOOR JE OREN

Volgende halte:
KUNST

NIKS
GEEN
VIJGENBLAD

NAPELS VOOR GEVORDERDEN

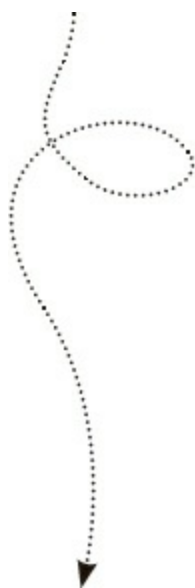
Kunsthacks
met picknickmanden

360°
PANORAMA
IN HD

MET
UITNEEMBARE
KAART

Napels

Uitgeverij ANWB

Inhoud

Het belangrijkste eerst

Dit is Napels

Napels in cijfers

Wat is waar?

Kodakmoment

Ciao, Gennaro!

Stad, zee, vulkaan

Een geheel van uitersten

Het kompas van Napels

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

1

Gezichten van een stad – **de Spaccanapoli**

Sober en weelderig – **Santa Chiara en Chioostro Maiolicato**

2

Ambachtelijk – **de kerststallen van San Gregorio Armeno**

4

Licht in de duisternis – **Caravaggio's Madonna**

5

Een theater onder je bed – **Napoli Sotterranea**

6

Het geluid van Napels – **rond de Piazza Bellini**

7

Kunst aan het einde van de tunnel – **metrolijn 1**

8

Blozen om de oudheid – **Museo Archeologico Nazionale**

9

Mannelijke maagden – **I Vergini in La Sanità**

10

Schoonheid in het park – **Nationaal Museum Capodimonte**

11

Napels' grootste – **Piazza Plebiscito**

12

Magische tijden – **Castel dell'Ovo**

13

Stadspark met octopus – **Villa Comunale en aquarium**

14

Grijze eminentie – **de Vesuvius**

15

Oudheid van dichtbij – **Pompeï unplugged**

Museumlandschap van Napels

Op het toneel van het leven

Zielenheil – boven- en ondergronds

Pauze, even rebooten

Overnachten

Eten en drinken

Winkelen

Uitgaan

Reisinformatie

Hoe zegt u?

Register

Fotoverantwoording

Colofon

Herinner je je deze nog?

Het belangrijkste eerst

Ons favoriete uitzicht op de stad

Van bovenaf: de directie van het Capodimontemuseum (zie ook) heeft aan de westkant van het park de bosjes en het struikgewas op de oude belvédère flink laten snoeien en daarmee het koninklijke panorama op de stad en de Golf weer vrijgegeven – en wel voor iedereen.

Napels in een notendop

Stap in de funicolare! Laat je door deze tandradbaan vanaf het station Montesanto (M E 3) in de levendige wijk Pignasecca naar het eindpunt op de heuvel Vomero (M D 3) brengen. Daar vlakbij kun je dan met de *funicolare centrale* weer afdalen naar de salon van Napels – tegenover de Galleria Umberto I (M F 5). Onderweg: gewoon genieten van het uitzicht.

Napels en het geluk

Natuurlijk is de lotto in Napels populair. Maar het echte geluk is voor de Napolitanen hun weekendwandeling over de Lungomare (☞ A–F 6/7), liefst met zon en een licht briesje. Hier is iedereen gelijk en voelt iedereen zich happy: over de zee, over de lucht en vooral over het voorrecht om juist op dit moment hier te mogen zijn.

Wat de Napolitanen bezighoudt

De geijkte openingsvraag 'Il Napoli ha vinto?' ('Heeft Napoli gewonnen?') maakt duidelijk waar het bij de Napolitanen om draait. Van de voetbalcompetitie gaan ze, via Maradona, over op andere actuele thema's, zoals Napels' huidige burgemeester. Een eerste indruk van wat er leeft heb je hier al snel te pakken.

Napels zelf ontdekken

Per e-bike (zie ook) kun je het oude centrum en de zeeoever tussen Mergellina en de Piazza Plebiscito verkennen om vervolgens moeiteloos door een wirwar van straatjes omhoog te zoeven naar Capodimonte en San Martino en naar de iets verder weg gelegen, maar uitzichtrijke heuvelrug Posillipo.

Het geluk van een gevulde maag

Lang wachten hoef je er nooit: bij Spiedo d'Oro (zie ook) komen de vers klaargemaakte gerechten uit de alledaagse *cucina napoletana* aan de lopende band uit de keuken. Hier beleef je hap na hap de genade en het geluk van een gevulde maag.

De sound van de stad

... is afkomstig van Almamegretta: *Ennenne* (2016). Hun muziek bezingt de stad Napels in al haar facetten met een heerlijke mix van afrobeat, dub en Napolitaanse *roots*.

Theater hoort erbij

Ga absoluut naar het San Carlo (zie ook)! Je kunt thuis onmogelijk vertellen dat je in de mooiste stad ter wereld met het oudste operatheater van Europa bent geweest zonder het van binnen gezien te hebben! Dus als er geen voorstelling is: naar binnen. Want, zo wordt gezegd, God schiep de Golf van Napels, de Vesuvius, de zee en de pijnbomen: alles even perfect en daarom was er ook nog een gebrek nodig. En dus schiep God de Napolitanen.

Napels excentriek

Carolina, *l'acquafrescaia* ('de koelwatervrouw') bereidt aan de Piazza Trieste e Trento van spuitwater en citroensap een drankje dat in de 19e eeuw *gassosa a cosce aperte* werd genoemd. Nadat ze je een glas in de hand heeft gedrukt voegt ze er een halve theelepelt bicarbonaat aan toe en beveelt: 'Bevi!', Opdrinken! Het drankje begint te schuimen, al snel loopt je glas over en ineens snap je waarom het vroeger 'priklimonade met gespreide benen' heette.

Ooit zijn we besmet geraakt met het 'zuidvirus'. Sindsdien noemen we het gebied ten noorden van Rome 'Noord-Italië' en dat ten zuiden ervan 'Italië'. Om ons te ontmoeten moet je op zijn minst naar Napels afreizen; en om echt op safe te spelen nog 200 km verder naar het zuiden.

Vragen? Ideeën?

Laat het ons weten! Ons adres bij de ANWB:

@ anwbmedia@anwb.nl

Dit is Napels

Alleen al de ligging is – althans voor Europa – ongeëvenaard: in het Griekse theater dat Golf van Napels wordt genoemd neemt de stad de prominentste plaats in: beschut gelegen aan zee heeft ze zich neergeveld in een weergaloos natuurdecor, met als hoogtepunt de Vesuvius op de achtergrond. Napels bekoort met een onweerstaanbare zinnelijkheid. De stad die al duizenden jaren een multicultureel karakter heeft, bezit een unieke historische kern, een onvoorstelbare hoeveelheid kunstschaten en een uitstekend waarneembare verzameling sporen van de Europese geschiedenis. Ze waren hier allemaal: Grieken, Romeinen, Normandiërs, Hohenstaufen, Fransen, Hongaren, Oostenrijkers en Spanjaarden. En van allemaal is er wel iets bewaard gebleven in de levendige dagelijkse praktijk van vandaag: een prachtig voorbeeld uit de categorie 'techniek uit de oudheid' is bijvoorbeeld de nog steeds gebruikte eenschalige weegschaal, die al door de marktkooplui in Pompeï omhoog werd gehouden om groenten af te wegen. Tijdens een wandeling door de straten van Napels' oude stad – boven- of ondergronds – lijkt de chronologie net zo poreus te worden als het tufsteen waarmee de stad gebouwd is.

Hoofdstad van het zuiden

Het clichébeeld van de morsige Zuid-Italiaanse metropool was en is grotendeels een imago dat Napels niet meer zo snel zal kwijtraken. Het is de stad nog steeds aan te zien dat ze lange tijd een van Europa's culturele hoofdsteden was, maar dat ze daarna van het Europese toneel verdween. Altijd al bestonden er in Napels erg arme of vervallen buurten, maar ook erg rijke en prachtig aangelegde. Goed nieuws is echter voor de meeste media geen nieuws. Maar als je deze stad om te beginnen eens accepteert als normaal en er jezelf een weg zoekt, zul je meestal heel andere dingen tegenkomen dan de gebruikelijke beelden van misdaad, afval en roof: niet alleen een gastvrijheid, maar ook een vriendelijkheid ten opzichte van de ander die deel uitmaken van een cultuur van alledag die in het noorden van Europa niet altijd vanzelfsprekend is.

Wonderlijke tegenstrijdigheden

Napels is een stad vol contrasten: enerzijds creatief-ondernemend, anderzijds crimineel; enerzijds gevangen in een systeem van negeren en opportunisme, die dienen als overlevingsstrategie, anderzijds roepend om verandering en

verlangend naar niet-corrupte politieke machthebbers. Die tegenstrijdigheden gaan elkaar niet uit de weg, maar leven met elkaar. De kantooremployé in pak naast een dakloze tijdens de lunch in een gaarkeuken in de wijk Pignasecca, de professor 's ochtends vroeg zij aan zij met de handarbeider aan hun eerste *caffè* in een bar – dat is Napels.

Modernisering stap voor stap

Het havengebied zal de komende jaren veranderen in een moderne foyer aan de zeezijde van de stad. De majestueuze Neptunusfontein voor het stadhuis aan de Piazza Municipio doet al vermoeden dat de promenade naar zee in de toekomst wel eens een stedenbouwkundig paradepaardje zou kunnen worden. Recht onder het plein wordt bovendien gewerkt aan een deel van Napels' grootste uitdaging: de metro wordt samen met het overige openbaar vervoer stapsgewijs gemoderniseerd en geëcologiseerd. Er rijden al milieuvriendelijke bussen, het huren van elektrische auto's wordt gepromoot en ieder jaar troggelen de planologen het verkeer een nieuwe voetgangerszone af. Napels heeft tegenwoordig zelfs een fietspad langs de Lungomare; de opening ervan betekende een verkeerskundige revolutie. De uitbreiding van het metronet, een race tegen het voortdurend dreigende chronische verkeersinfarct, nadert langzaam haar einde, hoewel het werk steeds weer stagneert als men ondergronds weer op resten van het Neapolis uit de oudheid stuit.

Napels leeft van tegenstellingen – en van de vriendelijkheid van zijn inwoners.

Cultureel gepruttel

Ondanks problemen als verkeerschaos, camorra en economische crisis laat Napels zich er niet onder krijgen. Terwijl menige bekende Noord-Italiaanse kunstattractie de bezoekersaantallen zag teruglopen, stegen deze in Napels en neemt de stad nu na Venetië de tweede plaats in onder de populairste Italiaanse stedenbestemmingen. Het pruttelt aan de voet van de Vesuvius: hier opent een nieuw museum, daar wordt het theater uit de oudheid blootgelegd. 's Avonds ontmoet men elkaar in politiek geëngageerde culturele centra en organiseert diners en *art events*. Waar overheidsinstanties het laten afweten, komen de Napolitanen zelf fanatiek en creatief in actie. Alleen de pers, klagen ze, klopt nog steeds gretig ieder negatief bericht – hoe onbeduidend ook – op tot een schandaal en wil niets weten van een nieuw imago. 'Geef ons toch eindelijk eens een kans!', is de roep van veel Napolitanen.

Napels in cijfers

1

euro betaal je in een bar voor een 'caffè' aan de toog, 1 kilo brood kost bij de bakker € 1,90.

2

keer in haar bestaan won de SSC Napoli de 'scudetto', het kampioenschap in de Italiaanse eredivisie Serie A. Het Turijnse Juventus won deze titel al meer dan 30 keer.

3,50

euro kost een dagkaart voor metro 1. Daarvoor reis je niet alleen van A naar B, maar kun je ook onderweg op 11 stations zo'n 200 kunstwerken van meer dan 100 kunstenaars bewonderen.

4

dagen streden de Napolitanen gedurende de 'Quattro Giornate di Napoli' tegen de Duitse bezetter. Die begon op 30 september 1943 aan zijn aftocht. Een dag later trokken de geallieerden Napels binnen.

6

maanden bestond in 1799 de Repubblica Napoletana. Al in juni van dat jaar heroverde de Bourbonkoning Ferdinand IV de macht en liet honderden republikeinen executeren, gevangenzetten of verbannen. De stad verloor bijna haar gehele jonge intellectuele elite.

50

kilometer per uur was de snelheid waarmee in 1839 de eerste trein van Napels naar Portici reed. Ook in Nederland reed in 1839 de eerste trein, van Amsterdam naar Haarlem.

90

getallen omvat de Napolitaanse 'smorfia', die aan ieder getal een vaste betekenis toekent om bij de lotto dromen in cijfers te kunnen omzetten, bijvoorbeeld 19 - het lachen, 45 - de wijn, of 90 - de angst.

430-480

graden Celsius bedraagt de temperatuur in het binnenste van een traditionele houtoven voor pizza's. Een normale gas- of elektrische oven komt maar tot de helft.

450

historische kerken zijn er in Napels. Dat is tenminste het aantal dat de UNESCO registreerde, het onofficiële cijfer ligt hoger. Alleen Rome telt nog meer kerken.

485

meter is het hoogteverschil tussen de haven (zeeniveau) en het hoogste punt van de stad, de Collina dei Camaldoli.

500

kilo afval produceert een inwoner van Napels gemiddeld per jaar, dat is vrijwel net zoveel als in Nederland.

1281

meter is de hoogte van de Vesuvius.

1700

hectare meet het historische centrum van Napels. Daarmee bezit het de grootste oude binnenstad van Europa, die een kleine 15 procent van de totale oppervlakte van de stad inneemt. Ter vergelijking: het Amsterdamse stadsdeel Centrum meet iets meer dan 800 hectare.

12.755

euro is het gemiddelde jaarincome van een Napolitaan. Het Italiaanse gemiddelde ligt rond € 18.000, in Nederland is dat het dubbele.

240.000

mensen stierven in 1656 aan de pest - meer dan de helft van de toenmalige 450.000 Napolitanen. Het aantal inwoners van de stad kwam in die tijd overeen met dat van Parijs!

8306
mensen wonen op 1 km²;
in Amsterdam zijn dat er
5042.

Wat is waar?

New York heeft zijn skyline, Napels de Vesuvius. Als er één bezienswaardigheid is die bij uitstek kan dienen als symbool voor de stad, dan kan hoogstens de Vesuvius deze rol op zich nemen. Vanaf de rand van zijn krater kijk je uit over heel Napels en zie je heel goed hoe de aan de gelijknamige Golf gelegen stad zich – als een Grieks theater uit de oudheid – vanaf de zee naar boven toe uitstrekt. Voor de Napolitanen is de vulkaan een alomtegenwoordige metafoor voor de vergankelijkheid van het leven.

Centro antico

Een ware opeenhoping van bezienswaardigheden vind je in dit historische centrum – er bestaat in Europa geen grotere en mooiere oude binnenstad dan die van Napels. De barokke kerken, de nauwe straatjes met hun oude aristocratische palazzi en de barretjes in het **centro antico** (M F-H 2/3) zijn er echter niet zomaar: al eeuwenlang vormen ze het decor voor de Napolitaanse cultuur en het toneel voor het Napolitaanse leven. Want zonder de Napolitanen zou Napels' oude binnenstad geen ziel hebben. En daarom is dit centrum, dat zijn Grieks-Romeinse stratenpatroon tot op de dag van vandaag heeft bewaard, een ideaal uitgangspunt om Napels te leren kennen. Ondanks zijn relatief grote oppervlakte kun je de zogeheten 'buik van Napels', *il ventre di Napoli*, prima te voet verkennen. Dit bijna volledig autovrije gebied wordt begrensd door de stadspoorten **Port'Alba** aan de **Piazza Dante** (M F 2/3) in het westen, **Porta San Gennaro** (M G 1) aan de Piazza Cavour in het noorden en **Porta Capuana** (M J 1) in het oosten. De drie hoofdstraten uit de Grieks-Romeinse tijd (de zogeheten *decumani*) heten **Via Anticaglia** (M G/H 2), **Via dei Tribunali** (M G/H 2) en de als Spaccanapoli bekendstaande **Via San Biagio dei Librai** (M G/H 2/3). Ze lopen parallel aan elkaar tussen de Porta Capuana en de kerk Santa Chiara. Aan de noordkant van het oude centrum vind je het wereldberoemde **Museo Archeologico Nazionale** (M F 1).

Via Toledo, Piazza Municipio en Piazza Plebiscito

Als drie hoekstenen markeert dit trio het bestuurlijke centrum van de stad. Voor deze buurt, vroeger en ook nu nog de zetel van het stadsbestuur, zul je op de stadsplattegrond vreemd genoeg geen pakkende naam aantreffen. Qua architectuur wordt deze 'salon' vooral gekenmerkt door de pronkerige regeringsgebouwen die de Franse Anjous en Spaanse Bourbons als heersers over het koninkrijk Napels lieten bouwen. In dit stuk Napels komen veel van de karakteristieke kenmerken van de stad bij elkaar: de zee kun je achter de **Piazza Plebiscito** (M F 5/6) bijna 'aanraken'. Vlak ernaast verrijst aan de **Piazza Municipio** (M F/G 4/5) tegenover de huidige haven en tussen de resten van de haven uit de oudheid een modern metrostation – een topprestatie van ingenieurs en archeologen. En de **Via Toledo** (M F 3-5) is een schoolvoorbeeld van hoe de commercie en consumptie aan deze populaire winkelstraat enerzijds harmoniëren met het om zijn design bekroonde metrostation Toledo en anderzijds contrasteren met de armoede in de aangrenzende **Quartieri Spagnoli** (M F 4).

Vomero en Capodimonte

De heuvel **Vomero** biedt vanaf **Castel Sant'Elmo** (M D 3/4) en het **Museo Nazionale di San Martino** (M D/E 4) een gratis all-inclusive-uitzicht op Napels. Hier kun je in alle rust de op mediterrane wijze georganiseerde chaos gadeslaan. Beneden het uitzichtspein voor San Martino liggen de historische straten van de oude stad aan je voeten – bij goed weer kun je zelfs de bergketens van de Abruzzes ontwaren. Vanaf de Vomero kun je ook heel goed zien dat je in Napels niet zo makkelijk zult verdwalen. Aan de ene kant de zee, aan de andere kant de heuvels – jezelf oriënteren is hier niet moeilijk. De grote representatieve gebouwen, pleinen en beroemde musea liggen ofwel wat hoger en bieden fraaie perspectieven – zoals bijvoorbeeld het slot, museum en park in het noordelijke **Capodimonte** (M kaart 3) – ofwel langs de zeeoever.

Santa Lucia en Chiaia

De oude wijk **Santa Lucia** (M F 6/7) scheidt met haar vissershaven **Borgo Marinaro** (M F 7) en het Castel dell' Ovo de Lungomare van de haven met het **Stazione Marittima** (M G/H 5), een bouwwerk uit de tijd van Mussolini. Hier arriveren de meeste bootpassagiers, geïntimideerd door de massieve verdedigingstorens van de **Maschio Angioino** (M G 5) ertegenover. Aan het begin van de 20e eeuw begon hier voor veel families de zoektocht naar een beter leven in de Nieuwe Wereld, waar ze naartoe emigreerden. Tegenwoordig vind je hier aan het water de duurste hotels en restaurants met uitzicht op zee, naar links op de Vesuvius en naar rechts op de Lungomare richting stadspark en de vroegere visserswijk **Mergellina** (M A/B 7/8). Heuvelop strekt zich achter de Lungomare en de **Villa Comunale** (M C/D 6) de mondaine wijk **Chiaia** (M C–E 5/6) uit met haar luxueuze, soms een tikje snobistische winkels en bars. Chiaia verbindt ook Napels' salon met de zeeoever en heeft met de Via Chiaia een naadloze voortzetting van het shopping- en modeparadijs Via Toledo.

Kodakmoment

Ciao, Gennaro!

Napels' beschermheilige als 'the boy next door'. Geïnspireerd door het uiterlijk van een bevriende arbeider transformeert de kunstenaar Jorit Agoch mensen in 'eigentijdse heiligen', zoals ooit Caravaggio dat deed in zijn schilderijen en Pasolini in zijn films. Met de blik naar de hemel gericht breken voor de wijk Forcella nu met kunst gezegende tijden aan. Tot nu toe was Forcella vaak enkel het toneel van gevechten tussen rivaliserende camorraclans. In Brooklyn werden de buurten opgepimpt met graffiti, waardoor ze ook meer bezoekers trokken, aldus Agoch. Dat moet in Napels toch ook lukken – of niet soms?

Stad, zee, vulkaan

Al 2500 jaar het perfecte decor. Geen aardbeving en geen vulkaanuitbarsting konden de metropool bedwingen die eeuwenlang de hoofdstad van het koninkrijk Napels was. Heersers kwamen en gingen, maar dankzij zijn haven keek Napels altijd meer in de richting van Europa en de Middellandse Zee, alsof de stad enkel maar toevallig in Italië lag. Met zijn hoge concentratie aan leven, cultuur en geschiedenis stijgt Napels ver boven zijn grenzen uit en spiegelt het noord en zuid, arm en rijk, goed en kwaad, en weggaan of blijven.

Een geheel van uitersten

Met voeten getreden – zo moeten de mensen zich hebben gevoeld toen de Galleria Umberto I werd gebouwd: voor de nieuwbouw (1887-1890) moest een dichtbevolkt labyrint van oude steegjes wijken, waar misdaad, slechte hygiëne en cholera-epidemieën aan de orde van de dag waren. Maar ook in het hart van de gesaneerde salon van de stad bleef de winkelpassage een oord van tegenstellingen. 'Sciuscià' (schoenpoetsers) laten overdag de schoenen aan de voeten van welgestelde 'signori' glimmen – en 's avonds maken de 'ragazzi' uit de benauwende Quartieri Spagnoli van de Galleria hun voetbalterrein. Napels barst van het cultuuroed, dus waarom zou je dan deze mozaïekvloer niet eens mogen betreden ...?

Het kompas van Napels

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

#2 Sober en weelderig – Santa Chiara en Chiostro Maiolicato

#3 Ambachtelijk – de kerststallen van San Gregorio Armeno

#4 Licht in de duisternis – Caravaggio's Madonna

#5 Een theater onder je bed – Napoli Sotterranea

#1 Gezichten van een stad – de Spaccanapoli

#6 Het geluid van Napels – rond de Piazza Bellini

#15 Oudheid van dichtbij – Pompei unplugged

#7 Kunst aan het einde van de tunnel – metrolijn 1

#14 Grijsz eminentie – de Vesuvius

#8 Blozen om de oudheid – Museo Archeologico Nazionale

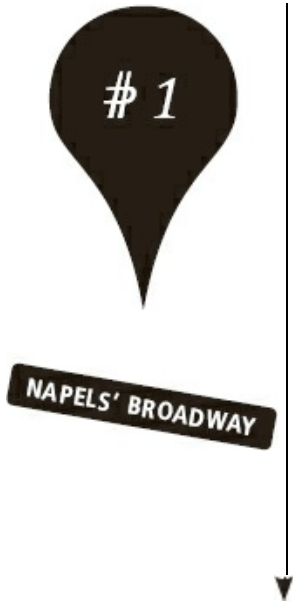
#13 Stadspark met octopus – Villa Comunale en aquarium

#12 Magische tijden – Castel dell'Ovo

#11 Napels' grootste – Piazza Plebiscito

#10 Schoonheid in het park – Nationaal Museum Capodimonte

#9 Mannelijke maagden – I Vergini in La Sanità

Gezichten van een stad – de Spaccanapoli

Ze is het tegendeel van de stereotiepe smalle kronkelstraatjes van Napels en loopt als langs een lineaal getrokken drie kilometer door het hart van de oude stad. De Spaccanapoli is de belangrijkste van de drie hoofdstraten in het centro antico en draagt van de Quartieri Spagnoli tot Forcella verschillende namen. Die afwisseling vind je overigens niet alleen terug bij de namen: duik maar eens de mensenmassa in die in deze nauwe straat rondstruint.

'Napels is als New York en New York is als Napels', zei de illustere kunstenaar Andy Warhol toen hij de stad in 1979 bezocht. Zoals Broadway New York diagonaal verdeelt, deelt de Spaccanapoli Napels in tweeën. Daarbij trekt de Spaccanapoli niet alleen geografisch een streep door Napels, maar geeft ze ook een dwarsdoorsnede van de verschillende gezichten van de oude stad. De beroemde straat eindigt in de beruchte camorrawijk Forcella en begint in de Quartieri Spagnoli in het hogere deel van Napels als Via Pasquale Scura. Het uitzicht van bovenaf maakt de naam – 'Splijter van Napels' – bijzonder aanschouwelijk. Vervolgens voert ze langs de rand van de wijk Pignasecca (zie ook). Ze wordt steeds kleurrijker, kruist de **Via Toledo** en is van daar het uitgangspunt om *immer geradeaus* te blijven lopen. In dit gedeelte blijft ze als Via Maddaloni, Via Benedetto Croce en Via San Biagio dei Librai, of gewoon als Spaccanapoli, bij de meeste reizigers in herinnering.

Smal, druk, nauw – en boven je hoofd altijd een stukje hemel: de Spaccanapoli.

Zijn kerkelijke kunst en architectuur niet jouw ding? Werp dan desondanks toch eens een blik op het binnenste van de **Chiesa del Gesù Nuovo** of de **San Domenico**. Alleen al de afmetingen van de schepen van deze kerken zijn overweldigend – en dat in de nauwe oude stad.

Iets meer ruimte voor iets groots

Haar onopvallende karakter verliest de Spaccanapoli ter hoogte van de **Piazza del Gesù Nuovo** ². Daar opent ze zich om ruimte te maken voor een van de drie belangrijkste zuilmonumenten van de stad. De **Guglia dell'Immacolata** ³ is een schitterend voorbeeld van 18e-eeuwse Napolitaanse beeldhouwkunst. Het Mariabeeld op een 40 m hoge zuil werd met giften gefinancierd. Probeer het monument maar eens te fotograferen. Dan heb je rechts op de achtergrond waarschijnlijk meteen de Chiesa di Gesù Nuovo in beeld, waarvan de fraaie gevel zich overigens goed leent voor een paar detailopnamen.

Alledaags winkelparadijs in het oude centrum

Op de hoek hiertegenover staat het **toeristenbureau** ⁴ van de oude stad. En

met een goede reden, want hier begint het deel van de Spaccanapoli dat veel door toeristen wordt bezocht: de Via Benedetto Croce als alledaagse winkelstraat in het oude centrum – inclusief straatmuzikanten, bedelaars en straatverkopers. Je vindt er cafés, ijssalons en chocoladewinkels, een heuse **SSC-Napoli-souvenirshop** 📍 (Via B. Croce 14), kantoorbenodigdheden, antiek, mode en sieraden, boeken en heel klein, op 7 m², de juwelier waar we onze trouwring kochten. Hier is vrijwel alles verkrijgbaar, al is niet alles zo mooi gedecoreerd als later bij de opvallende levensmiddelenwinkel aan de rechterkant met talloze pastasoorten en andere delicatessen in de etalage.

Madonna's, sirenen, monsters, duivels en engelen – de Napolitaanse straatkunstenaars zijn niet vies van contrasten: mythe en moderniteit, oud en nieuw, clichés en ongewoonheden, en dat in alle kleuren.

Verborgene pracht

Soms wijst een klein bord erop dat achter een eeuwenoude binnenplaats een eveneens eeuwenoud palazzo schuilgaat. Zo vind je hier het weelderige 16-eeuwse **Palazzo Filomarino della Rocca** 📍 (Via B. Croce 12). Op de binnenplaats kun je zien wat voor royale leefruimte de Napolitaanse adel zich ooit veroorloofde – verborgen achter een machtige houten poort.

Uitneembare kaart F 3–H 2 | Metro: Dante, Università

INFORMATIE EN OPENINGSTIJDEN

Ospedale delle Bambole 2: Via San Biagio dei Librai 46 (op de binnenplaats van het Palazzo), www.ospedaledellebambole.it, ma.-vr. 10-16.30, za. tot 15 uur.

ETEN EN DRINKEN

Bij het centro antico, de 'buik van Napels', past als lunch een *ragù* bij **Tandem** 1. Deze klassieke tomatensaus geniet hier cultstatus en suddert – zoals de traditie voorschrijft – urenlang, tot ze dieprood wordt opgediend met *ziti* (een holle pastasoort), desgewenst ook vegetarisch (Via Giovanni Paladino 51, tel. 081 19 00 24 68, www.tandem.napoli.it, dag. 12.30-15.30, 19-23.30 uur, in het weekend een halfuur langer, menu € 15-20). Verleidelijke lekkernijen vind je bij **Scaturchio** 2. Dit café is beroemd om zijn *sfogliatelle* en *ministeriali*, en verder worden er ook kleine gerechten en *pizzette* geserveerd; evenals heerlijk ijs. Er zijn tafels op het plein (Piazza San Domenico Maggiore, 19, www.scaturchio.it, dag. 7.20-20.40 uur).

Het plein van de bedelaars

En dan opent de Spaccanapoli zich plotseling weer naar links, naar een ander plein met een nieuw zuilmonument in het midden – imposant, verrassend, harmonieus. Je bent aangeland op de **Piazza San Domenico Maggiore** 6. De mensen die hier om *spiccioli*, een beetje kleingeld, of sigaretten vragen, zijn eigenlijk uitstekend op hun plaats. De naamgever van het plein, de heilige Dominicus, stond immers aan de basis van de bedelorde der dominicanen. Ter nagedachtenis aan hem staat er een zuil midden op de piazza, die elke avond een ontmoetingsplek vormt voor studenten, toeristen, jongeren uit de oude stad en freaks. Overdag speelt het leven zich af tussen de cafés aan de piazza. En altijd staat de San Domenico Maggiore mysterieus gotisch op de achtergrond.

Slenteren langs ouwe troep

Van de Piazza San Domenico tot de Via Duomo loopt het smalste en kleurrijkste deel van de Spaccanapoli. Precies eronder liep ruim tweeduizend jaar geleden de *decumanus inferior* – de zuidelijkste van de drie hoofdassen uit de oudheid. Sporen ervan zijn tussen het bonte hedendaagse aanbod aan fastfood onder neonlicht, souvenir-, juweliers- en ramschwinkeltjes en een muziekzaak behouden gebleven: zoals het antieke **Nijstandbeeld** 7 (zie ook) aan de gelijknamige piazzetta, dat hier ooit door immigranten uit Egypte werd neergezet.

Een andere bijzonderheid aan de Spaccanapoli is het beroemde poppenziekenhuis, waar elke pop kan worden gerepareerd die sinds de wereldwijde triomf van het plastic speelgoed nog is overgebleven. In het **Ospedale delle Bambole** 2 worden al meer dan tweehonderd jaar met veel zorg en aandacht voor detail zieke en verwaarloosde poppen in alle soorten en maten, maar ook ouderwetse Pulcinellafiguren, opgelapt. Een blik in het smalle en volgestopte winkeltje is als een blik in het verleden.

Bij toeval repareerde Luigi Grassi, decorontwerper en marionettenmaker, rond 1800 in zijn werkplaats zijn eerste pop. Een Napolitaanse 'mamma' was dringend op zoek naar eerste hulp voor het lievelingsspeelgoed van haar dochttertje. Ze bleek niet de enige uit de buurt en al snel veranderde de werkplaats in een spoedeisende hulp voor beschadigde poppen.

→ OM DE HOEK

Even tot rust komen

Na de krioelende mensenmassa is een beetje rust welkom. Geniet van de verstilde schoonheid van de kruisgang van de **Chiesa dei Santi Marcellino e Festo** 8. De barok vormgegeven binnenplaats met sinaasappelbomen en palmen hoort tegenwoordig bij de universiteit Federico II. De portier bij de ingang (Largo S. Marcellino 10) laat je gegarandeerd binnen als je zegt dat je het aan de binnenplaats verstopte **Museo di Paleontologia** wil bezoeken. Daar is per slot van rekening een dinosauriërskelet op een kunstige majolicavloer te zien.

2

Van
breekbare
SCHOONHEID
naar barokke

COMICS

Sober en weelderig – **Santa Chiara en Chiostro Maiolicato**

Robert van Anjou, de stichter van de kerk, wilde een godshuis zonder uiterlijk vertoon. Het gebouw ziet er dan ook sober uit. Een heel andere sfeer ademt de kruisgang van het aangrenzende klooster. Omgeven door fraaie majolicategels kom je hier na de hectische Spaccanapoli helemaal tot rust en kun je op je gemak – ver weg van het stadsgewoel – van Napels' barokke pracht genieten.

Je ziet er straatmuzikanten, rondhangende scholieren, groepen zich in de smalle Spaccanapoli verdringende toeristen, monniken op weg ergens naartoe en in de zon soezende zwerfhonden. Voor de Santa Chiara is rond het middaguur altijd wat te doen. En dan stap je door het portaal naar binnen en merk je onmiddellijk dat het contrast tussen binnen en buiten, tussen de smalle en lawaaijige straat en de ruimte en rust van de monumentale kerk met de hemelse tuin, nauwelijks groter kan zijn.

Geen fratertjes, maar doorgewinterde kloosterlingen.

INFORMATIE EN OPENINGSTIJDEN

Kerk en kruisgang: Via Santa Chiara 49, www.monasterodisantachiara.com.

Santa Chiara 📍: 7.30-13 en 16.30-20 uur, toegang gratis.

Majolicakruisgang (Chiostro Maiolicato) 📍 met het Museo dell'Opera en de opgravingen: ma.-za. 9.30-17.30, zo. 10-14.30 uur, € 6/4,50.

VERKOELEND TUSSENDOORTJE

Heerlijk ijs eet je direct voor de oude kloostermuren in de winkel van de chocoladefabriek **Gay Odin** 📍, met name soorten met chocolade en noten. De chocoladespecialiteiten zijn ook leuk als souvenir (Via B. Croce 61 (Spaccanapoli), tel. 081 551 07 94, www.gay-odin.it, ma.-za. 9-19 uur).

Uitneembare kaart F/G 3 | Metro: Dante

Gotische soberheid

Het kloostercomplex **Santa Chiara** , waar tegenwoordig nog steeds franciscanen en clarissen wonen, heeft een bewogen geschiedenis. In 1310 gaf Robert van Anjou, de toenmalige koning van Napels, opdracht tot de bouw van de grote gotische basiliek. Hij was van mening dat kerkelijke bezittingen alleen aan de armen ten goede mochten komen, vandaar de sobere uitvoering van het gebouw. Samen met enkele familieleden ligt hij in de kerk begraven (achter het altaar). Toen de Toscaanse kunstenaar Giotto rond 1328 enige jaren in Napels verbleef, decoreerde hij het interieur met een frescocyclus, waarvan nog slechts enkele fragmenten in het koor bewaard zijn gebleven. Tijdens de contrareformatie halverwege de 18e eeuw werd de Santa Chiara – net als bijna alle Zuid-Italiaanse kerken – in een overweldigende barokstijl gerenoveerd en volgens de smaak van die tijd weelderig ingericht.

O munaciello – ‘Het fratertje’ – noemen de Napolitanen de kleine, in de hele stad bekende huisgeest, een gebochelde dwerg die rondwaart in de palazzi van de oude stad en daar dingen (zoals sleutels of sokken) laat verdwijnen, maar die volgens de legende ook goede daden verricht en stiekem de armen helpt.

Fatale ramp

De Amerikanen draaiden het rad van de geschiedenis ongewild terug. Het geallieerde bombardement van 1943 en de daaropvolgende tweedaagse brand verwoestten het plafond, de decoratie en de beelden in de kerk. Behouden bleven echter de fundamenteën en de graven. Het graf van Filips van Bourbon (tiende kapel aan de rechterkant) behoort tot de weinige intacte werken uit de

18e eeuw. De bekende barokarchitect Ferdinando Fuga was verantwoordelijk voor het ontwerp. Hij bedacht ook de marmeren vloer, die eveneens het vuur van het bombardement trotseerde. De kerk moest echter worden herbouwd.

Drie keer per jaar gaat het er hier bloederig aan toe: op 19 september wordt de ampul met het bloed van de heilige Januarius (ofwel San Gennaro) in een processie van de dom naar de Santa Chiara overgebracht, waar zich het zogeheten **bloedwonder** voltrekt – of niet. Wordt de rode substantie vloeibaar, dan zal het de stad goed gaan. Blijft het wonder echter uit, dan staan er slechte tijden voor de deur ... Op de eerste zaterdag in mei en op 16 december wordt het wonder nog eens overgedaan in de dom. Voor fans van San Gennaro is er een thematische Artecard in het voetspoor van de heilige (informatie op www.campaniartecard.it, zie ook).

Barokke comics voor de nonnetjes

Minder sober is de **kruisgang (Chiostro Maiolicato)** van het kloostercomplex. De sprookjesachtige binnenplaats werd in 1739 ontworpen door de architect Domenico Antonio Vaccaro, die ook verantwoordelijk was voor het barok maken van de basiliek. Hij verdeelde de tuin in vier secties en legde het kruisvormige hoofdpad aan. Niet minder dan 64 van de 72 achthoekige zuilen liet hij geheel met majolicategels bekleden in de glanzende kleuren citroengeel, olijfgroen en azuurblauw. Op de betegelde banken zie je mythologische, allegorische, maritieme en landelijke taferelen. Enkele van deze barokke stripverhalen vertellen over het alledaagse leven buiten de kloostermuren – ze vormden voor de clarissen die hier ooit wandelden een ‘venster’ op de wereld. Op de banken zitten is helaas niet toegestaan. Toch geldt de kruisgang als een van de fraaiste bezienswaardigheden van Napels.

Wie meer over het klooster Santa Chiara wil weten, zou het **Museo dell’Opera** aan het eind van de kruisgang kunnen bezoeken. Daar worden kunstwerken en archeologische vondsten uit de lange kloostergeschiedenis tentoongesteld.

Niet alleen de kleurenpracht van de majolicategels in de kruisgang van Santa Chiara betovert, ook de details verdienen het van dichtbij te worden bekeken.

De nauwelijks bekende straten en hoekjes aan de andere kant van de kloostermuren kun je ontdekken als je de **Via S. Chiara** volgt tot de Piazza Ecce Homo en van daaraf door de Via dei Banchi Nuovi naar de Largo S. Maria La Nova slentert. Alleen al om zijn fraaie kruisgang loont een omweggetje naar het gelijknamige 13e-eeuwse kloostercomplex de moeite.